

ปัจจัยที่กำหนดการเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชี ของบริษัทจดทะเบียนไทยจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19*

ดร.เดชอนันต์ บังกิโล

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบัญชี

สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ดร.ตุลยา ตูลาติลก

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบัญชี

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

(ผู้ประสานงานหลัก)

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ : 12 กรกฎาคม 2564

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ : 6 ตุลาคม 2564

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 13 ตุลาคม 2564

บทคัดย่อ

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ออกประกาศแนวปฏิบัติทางการบัญชี เรื่อง มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวสำหรับทางเลือกเพิ่มเติมทางบัญชี เมื่อวันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2563 มาตรการดังกล่าวได้ให้ทางเลือกแก่กิจการที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะลดผลกระทบในบางเรื่องจากการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19 สำหรับงบการเงินที่บริษัทจดทะเบียนต้องจัดทำสำหรับปี พ.ศ. 2563 ซึ่งมาตรการผ่อนปรนชั่วคราวนี้ครอบคลุม มาตรฐานการรายงานทางการเงิน 6 ฉบับ ประกอบด้วย มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 13 เรื่อง การวัดมูลค่ายุติธรรม มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 16 เรื่อง สัญญาเช่า มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 12 เรื่อง ภาษีเงินได้ มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 36 เรื่อง การด้อยค่าของสินทรัพย์ และมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 37 เรื่อง ประมาณการหนี้สิน หนี้สินที่อาจเกิดขึ้น และสินทรัพย์ที่อาจเกิดขึ้น การวิจัยนี้มุ่งศึกษาปัจจัยที่กำหนดการเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีของบริษัทจดทะเบียนไทยจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย 1,805 ตัวอย่าง จัดเก็บจากข้อมูลทางการเงินรายไตรมาสของบริษัทจดทะเบียนที่ไม่ใช่บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน ผลการศึกษานี้พบว่า บริษัทที่มีผลขาดทุน บริษัทขนาดเล็ก

* ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ที่ได้เลือกงานวิจัยนี้เผยแพร่ในงานสัมมนาวิชาการประจำปี พ.ศ. 2564 (SEC Capital Market Symposium 2021)

และบริษัทที่มีอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์สูง เป็นปัจจัยที่ทำให้กิจการเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชี นอกจากนี้ การศึกษานี้ยังพบว่า บริษัทที่มีผลขาดทุน บริษัทที่มีอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์สูง และบริษัทที่มีอัตราส่วนมูลค่าทางบัญชีต่อมูลค่าตลาดสูง ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อจำนวนของมาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีที่กิจการเลือกใช้

คำสำคัญ: มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชี โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การเลือกใช้นโยบายบัญชี

Determinants of Adoption of Accounting Temporary Relief Measures of Thai Listed Companies affected by the COVID-19 Pandemic

Dr.Dej-anan Bungkilo

*Lecturer in Accounting Programme,
School of Management, Mae Fah Luang University*

Received: July 12, 2021

Revised: October 6, 2021

Accepted: October 13, 2021

Dr.Tulaya Tulardilok

*Lecturer of Department of Accounting,
Chiang Mai University Business School
(Corresponding Author)*

ABSTRACT

Thailand Federation of Accounting Professions (TFAC) issued its certain guidelines regarding COVID-19 relief measures for accounting treatments on 16 April 2020. TFAC's accounting temporary relief measures provide additional options to entities affected by the COVID-19 pandemic. Specifically, TFAC's intention is to reduce adverse impacts of specific financial reporting standards during the COVID-19 pandemic on the 2020 listed companies' financial statements. The accounting temporary relief measures cover 6 financial reporting standards including TFRS 9 Financial Instruments, TFRS 13 Fair Value Measurement, TFRS 16 Leases, TAS 12 Income Taxes, TAS 36 Impairment of Assets, and TAS 37 Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets. This research investigates determinants of adoption of accounting temporary relief measures of Thai Listed Companies affected by the COVID-19 pandemic. The sample of 1,805 covers Thai non-financial firms from four quarters of the 2020 financial information. The results reveal that loss firms, small firms and highly leveraged firms are more likely to adopt accounting temporary relief measures. In addition, this study finds that loss firms, highly leveraged firms and firms with higher book-to-market ratio are the firm-specific factors affecting number of relief measures adoption.

Keywords: Accounting Temporary Relief Measures, COVID-19, Accounting Policy Choice

บทนำ

ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่กระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศให้เป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ เมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2563 ก่อให้เกิดความไม่แน่นอนต่อเศรษฐกิจและการดำเนินธุรกิจในทุกภูมิภาคของโลกรวมถึงประเทศไทย ด้วยเหตุนี้ สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงได้ออกแนวปฏิบัติทางการบัญชีเรื่อง มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวสำหรับทางเลือกเพิ่มเติมทางบัญชี เพื่อรองรับผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 (“มาตรการผ่อนปรน”) ตามประกาศสภาวิชาชีพบัญชี ที่ 16/2563 สำหรับทุกกิจการที่ถือปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ ในการจัดทำงบการเงินที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 ที่มีรอบระยะเวลารายงานสิ้นสุดภายในช่วงเวลาระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2563 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2563 ซึ่งในช่วงเวลาที่มีการออกมาตรการผ่อนปรนดังกล่าว สถานการณ์ของการแพร่ระบาดนั้นยังมีความไม่แน่นอนในระดับสูงมาก เป็นเหตุให้ฝ่ายบริหารของกิจการขาดข้อมูลสนับสนุนการใช้ดุลยพินิจซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประมาณการทางบัญชีอาจไม่สมเหตุสมผล และไม่สามารถระบุหรือคาดการณ์ผลกระทบที่อาจมีต่อบการเงินของกิจการได้ในขณะนั้น (TFAC, 2020)

มาตรการผ่อนปรนชั่วคราว เป็นทางเลือกเพื่อลดผลกระทบจาก COVID-19 โดยกิจการสามารถเลือกถือปฏิบัติเฉพาะเรื่องได้ตามความเหมาะสมของแต่ละกิจการ ดังนี้ มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 13 เรื่อง การวัดมูลค่ายุติธรรม มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 16 เรื่อง สัญญาเช่า มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 12 เรื่อง ภาษีเงินได้ มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 36 เรื่อง การด้อยค่าของสินทรัพย์ มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 37 เรื่อง ประมาณการหนี้สิน หนี้สินที่อาจเกิดขึ้น และสินทรัพย์ที่อาจเกิดขึ้น และแนวปฏิบัติทางการบัญชี เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน และการเปิดเผยข้อมูลสำหรับธุรกิจประกันภัย ในทางกลับกัน กิจการสามารถเลือกที่จะยุติการใช้มาตรการผ่อนปรนข้อใดข้อหนึ่งได้หากมีข้อมูลเพียงพอสำหรับการใช้ดุลยพินิจต่อการประมาณการทางบัญชี การรับรู้รายการและการวัดมูลค่า โดยกิจการควรทบทวนการยุติการใช้มาตรการผ่อนปรนในเรื่องอื่นที่มีหลักการพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกันด้วย เช่น มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 13 เรื่องการวัดมูลค่ายุติธรรม สำหรับการวัดมูลค่ายุติธรรมของรายการสินทรัพย์ทางการเงินเฉพาะที่เป็นตราสารหนี้ และมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 เรื่องเครื่องมือทางการเงิน สำหรับการวัดมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุนในตราสารทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาด เป็นต้น (TFAC, 2020)

นอกจากนี้ กิจการยังสามารถเลือกที่จะยุติการใช้มาตรการผ่อนปรนโดยไม่จำเป็นต้องยกเลิกทุกข้อพร้อมกันในคราวเดียว หรือหากกิจการเลือกที่จะคงใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวจนถึงสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2563 กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ทางเลือกดังกล่าว ข้อเท็จจริง และสถานการณ์ที่กิจการปฏิบัติตามแนวปฏิบัติทางการบัญชีเกี่ยวกับมาตรการผ่อนปรนในหมายเหตุประกอบงบการเงิน อีกทั้ง หากกิจการคาดว่า จะรับรู้ผลกระทบของการสิ้นสุดการใช้มาตรการผ่อนปรนในงบการเงินงวดถัดมา ในปี 2564 กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบต่อรายการแต่ละรายการในงบการเงินของกิจการ (ถ้ามี) โดยข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบดังกล่าวอาจอยู่ในรูปแบบของคำอธิบายโดยไม่จำเป็นต้องระบุเป็นจำนวนเงินหากกิจการไม่สามารถประมาณผลกระทบดังกล่าวได้ และกิจการต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงดังกล่าวด้วย (TFAC, 2020) เนื่องจากกิจการจำเป็นต้องใช้ข้อมูลทางการบัญชีในอดีตและปัจจุบัน รวมถึงคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต (Forward-looking Information) มาใช้ประกอบดุลยพินิจในการประมาณการทางบัญชีต่อไป เพื่อให้สะท้อน

เนื้อหาเชิงเศรษฐกิจในการเงินที่ถูกต้อง ภายใต้ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ ความระมัดระวังทางบัญชีถือว่ามีความสำคัญที่กิจการต้องคำนึงถึง ซึ่งความระมัดระวังทางบัญชียังเป็นตัวแทนคุณภาพของงบการเงินอีกด้วย (Srijunpetch and Phakdee, 2020)

จากการสำรวจของ PwC เฉพาะบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่อยู่ในกลุ่ม SET100 ในไตรมาสที่ 2/2563 พบว่า 70% ของบริษัทในกลุ่ม SET100 เลือกใช้มาตรการผ่อนปรนดังกล่าว และกลุ่มธุรกิจที่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรนอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม (Food and Beverage) ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ (Banking) และธุรกิจเงินทุนและหลักทรัพย์ (Finance and Securities) ตามลำดับ ส่วนกลุ่มธุรกิจที่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรนอยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค (Energy and Utilities) ผลสำรวจยังพบอีกว่า มาตรการผ่อนปรนที่บริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET100 เลือกใช้สูงที่สุดสองอันดับแรกคือ เรื่องของการวัดมูลค่าผลขาดทุนที่เกิดจากการด้อยค่าของลูกหนี้ และเรื่องการประเมินข้อบ่งชี้ของการด้อยค่า ตามลำดับ (PwC, 2020) ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวสามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่า ลักษณะเฉพาะของกิจการ เช่น ขนาด อาจส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกปฏิบัติตามมาตรการผ่อนปรนที่แตกต่างกัน รวมไปถึงจำนวนของมาตรการที่กิจการเลือกปฏิบัติอีกด้วย

ด้วยเหตุนี้ การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกิจการในการตัดสินใจเลือกปฏิบัติตามมาตรการผ่อนปรนชั่วคราวสำหรับทางเลือกเพิ่มเติมทางบัญชี เพื่อรองรับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยจะเป็นการศึกษาจากข้อมูลรายไตรมาส เพื่อที่จะสะท้อนให้เห็นการเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ถึงไตรมาสที่ 4 ของปี พ.ศ. 2563 โดยมีการตั้งคำถามในการวิจัย 2 ข้อคือ 1) ปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชี และ 2) ปัจจัยใดที่ส่งผลต่อจำนวนของมาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีที่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเลือกใช้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19

การทบทวนวรรณกรรม

สภาวิชาชีพบัญชีฯ ได้ประกาศแนวปฏิบัติทางการบัญชี เรื่อง มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวสำหรับทางเลือกเพิ่มเติมทางบัญชี เพื่อรองรับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน หรือแนวปฏิบัติทางการบัญชี เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน และการเปิดเผยข้อมูลสำหรับธุรกิจประกันภัย

ตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 กิจการต้องประมาณการผลขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้นสำหรับวิธีอย่างง่าย โดยนำข้อมูลในอดีต สิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (Forward-looking Information) มาใช้ในการวัดมูลค่าของผลขาดทุนด้านเครดิต แต่เนื่องจากสถานการณ์ COVID-19 อาจทำให้การคาดการณ์อนาคตและการพยากรณ์สถานะเศรษฐกิจในอนาคตทำได้ยากขึ้น กิจการจึงต้องใช้ความพยายามที่ดีที่สุดในการนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ COVID-19 มาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของกิจการ เนื่องจากอาจส่งผลกระทบต่อการแสดงมูลค่าของสินทรัพย์ในการเงิน เช่น บัญชีลูกหนี้ และค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ เป็นต้น

ในส่วนของการวัดมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุนในตราสารทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาด ในช่วงสถานการณ์ COVID-19 ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอนอาจทำให้การพยากรณ์ผลการดำเนินงานในอนาคตที่นำมาประเมินมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุนมีความผันผวน ไม่สะท้อนฐานะการเงินและผลการดำเนินงานที่แท้จริงของบริษัทได้ มาตรการผ่อนปรนจึงอนุญาตให้กิจการสามารถเลือกที่จะใช้มูลค่าเงินลงทุนในแต่ละรอบระยะเวลาสิ้นไตรมาสและสิ้นปี ของปี 2563 ด้วยมูลค่ายุติธรรม ณ วันที่ 1 มกราคม 2563 แทนการวัดมูลค่ายุติธรรมใหม่ทุกไตรมาส ซึ่งอาจทำให้ไม่ปรากฏผลกำไรขาดทุนจากการประเมินมูลค่ายุติธรรมในงบกำไรขาดทุน แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการยกเลิกมาตรการผ่อนปรนนี้ ในไตรมาสที่ 1 ของปี พ.ศ. 2564 อาจส่งผลกระทบโดยตรงต่องบกำไรขาดทุน หรือกำไรต่อหุ้นได้ไม่มากนัก

มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 13 เรื่อง การวัดมูลค่ายุติธรรม

สำหรับสินทรัพย์ทางการเงินเฉพาะที่เป็นตราสารหนี้ตามนิยามของตราสารหนี้ที่ระบุไว้ใน มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 32 เรื่อง การแสดงรายการเครื่องมือทางการเงิน ภายใต้สถานการณ์ COVID-19 การวัดมูลค่ายุติธรรมตามข้อมูล ระดับ 2 หรือข้อมูลระดับ 3 กิจการสามารถพิจารณาให้นำน้ำหนักของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ COVID-19 น้อย เนื่องจากเป็นสถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอนสูงในการประเมินมูลค่ายุติธรรม ทั้งนี้ หากกิจการวัดมูลค่ายุติธรรมตามวิธี FVOCI (Fair Value through Other Comprehensive Income) และ FVPL (Fair Value Through Profit and Loss) อาจส่งผลกระทบต่อตัวเลขประมาณการกระแสเงินสด หรือส่วนลดกระแสเงินสดในงบการเงินของกิจการได้ เช่นเดียวกับการวัดมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ที่ไม่ใช่สินทรัพย์ทางการเงิน เช่น ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์และอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน เป็นต้น กิจการสามารถเลือกที่จะไม่นำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ COVID-19 ที่อาจจะกระทบต่อการพยากรณ์ทางการเงินในอนาคตมาใช้ในการวัดมูลค่ายุติธรรม (TFAC, 2020)

มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 16 เรื่อง สัญญาเช่า

เนื่องจากสถานการณ์ COVID-19 หากกิจการในฐานะผู้เช่า ได้รับการลดค่าเช่าตามสัญญาเช่าจากผู้ให้เช่า กิจการสามารถเลือกที่จะไม่ต้องนำการลดค่าเช่าดังกล่าวมาถือเป็นการเปลี่ยนแปลงสัญญาเช่า โดยเมื่อกิจการเลือกตามทางเลือกดังกล่าว แล้วกิจการต้องถือปฏิบัติกับทุกสัญญาที่ได้รับการลดค่าเช่า อย่างไรก็ดี เมื่อกิจการได้รับการยืนยันการลดค่าเช่าเป็นลายลักษณ์อักษรให้ทยอยปรับลดหนี้สินตามสัญญาเช่าที่ครบกำหนดแต่ละงวดตามสัดส่วนที่ได้ส่วนลดตลอดช่วงเวลาที่ได้รับการลดค่าเช่าตามที่คำนวณไว้เดิมตามจำนวนงวดที่ได้รับการลดค่าเช่านั้นรวมทั้งกลับรายการ ค่าเสื่อมราคาจากสินทรัพย์สิทธิการใช้และดอกเบี้ยจากหนี้สินตามสัญญาเช่าที่ยังคงรับรู้ในแต่ละงวดตามสัดส่วนของค่าเช่าที่ลดลง และบันทึกผลต่างที่เกิดขึ้นในกำไรหรือขาดทุน โดยไม่ต้องปรับปรุงมูลค่าสินทรัพย์สิทธิการใช้และวัดมูลค่าหนี้สินตามสัญญาเช่าทั้งหมดใหม่โดยข้อกำหนดนี้จำกัด เฉพาะด้านผู้เช่าเท่านั้น ทั้งนี้ กิจการที่เป็นทั้งด้านผู้เช่า และด้านผู้ให้เช่ายังต้องปฏิบัติตาม มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 16 เรื่อง สัญญาเช่าในเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้อง (TFAC, 2020)

มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 12 เรื่อง ภาษีเงินได้

กิจการสามารถเลือกที่จะไม่นำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ COVID-19 ที่มีความไม่แน่นอน ซึ่งอาจกระทบต่อการประมาณการกำไรทางภาษีที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมาเป็นข้อมูลในการประมาณการความเพียงพอของกำไรทางภาษีที่จะ

เกิดขึ้นในอนาคต เพื่อที่จะใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี แต่กิจการต้องทบทวนมูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี ณ วันสิ้นรอบระยะเวลารายงาน และกิจการต้องลดมูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีลง เมื่อเห็นว่า ไม่มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่จะมีกำไรทางภาษีเพียงพอที่จะใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี ทั้งนี้ กิจการยังต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 12 เรื่อง ภาษีเงินได้ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง (TFAC, 2020)

มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 36 เรื่อง การด้อยค่าของสินทรัพย์

ตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 36 กิจการต้องใช้ความพยายามที่ดีที่สุดในการประมาณการผลกระทบของสถานการณ์ COVID-19 ที่มีต่อการพิจารณาการด้อยค่าของสินทรัพย์ ณ วันสิ้นรอบระยะเวลารายงาน โดยประมาณการกระแสเงินสดอาศัยข้อสมมติฐานที่สมเหตุสมผลและมีหลักฐานสนับสนุน ซึ่งแสดงถึงการประมาณการที่ดีที่สุดของฝ่ายบริหารภายใต้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ให้มากที่สุดตลอดอายุการใช้ประโยชน์ที่เหลืออยู่ของสินทรัพย์ และกิจการต้องให้ข้อมูลจากภายนอกและ/หรือข้อมูลที่สังเกตได้ในสถานการณ์ที่มีอยู่เพื่อนำมาจัดทำประมาณการทางการเงิน ดังนั้น ในสถานการณ์ COVID-19 ฝ่ายบริหารของกิจการยังคงต้องใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาให้น้ำหนักที่สมเหตุสมผล

สำหรับการประเมินการด้อยค่าตามมาตรการผ่อนปรนได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน โดยส่วนที่ 1 เป็นการให้ทางเลือกที่จะไม่นำสถานการณ์โควิด-19 มาถือเป็นข้อบ่งชี้ของการด้อยค่า ซึ่งหากไม่มีข้อผ่อนปรนดังกล่าว การเกิดสถานการณ์โควิด-19 จะถือเป็นสถานการณ์ทางด้านลบและเป็นเหตุให้กิจการต้องทำการทดสอบการด้อยค่า ดังนั้น การให้ข้อยกเว้นในส่วนนี้จึงทำให้กิจการไม่ต้องทำการทดสอบการด้อยค่าเลย และส่วนที่ 2 เป็นการผ่อนปรนในเรื่องของการที่กิจการสามารถเลือกที่จะไม่ต้องนำข้อมูลจากสถานการณ์โควิด-19 ที่อาจกระทบต่อการพยากรณ์ทางการเงินในอนาคตมาใช้ประกอบการทดสอบการด้อยค่า สำหรับสินทรัพย์บางกลุ่ม ได้แก่ ค่าความนิยม สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตนที่มีอายุการให้ประโยชน์ไม่ทราบแน่นอน และสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตนที่ยังไม่พร้อมใช้งาน ซึ่งสินทรัพย์เหล่านี้จะต้องทำการทดสอบการด้อยค่าเป็นประจำทุกปี ถึงแม้ว่า จะไม่มีข้อบ่งชี้ของการด้อยค่าก็ตาม

มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 37 เรื่อง ประมาณการหนี้สิน หนี้สินที่อาจเกิดขึ้น และสินทรัพย์ที่อาจเกิดขึ้น

สถานการณ์ COVID-19 เป็นสถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอนสูง กิจการสามารถเลือกที่จะไม่นำสถานการณ์ COVID-19 มาพิจารณาเป็นเหตุการณ์ที่มีผลทำให้เกิดภาระผูกพันในปัจจุบัน ซึ่งเป็นผลจากเหตุการณ์ในอดีต ทั้งนี้ กิจการยังต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 37 เรื่อง ประมาณการหนี้สิน หนี้สินที่อาจเกิดขึ้น และสินทรัพย์ที่อาจเกิดขึ้นในเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้อง (TFAC, 2020)

จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถตั้งข้อสังเกตโดยสรุปได้ว่า หากกิจการเลือกปฏิบัติตามมาตรการผ่อนปรนข้างต้น อาจส่งผลกระทบต่อมูลค่าสินทรัพย์ในงบการเงิน เช่น ลูกหนี้สัญญาเช่า ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ อสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน สินทรัพย์ทางการเงินทั้งตราสารหนี้และตราสารทุน ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี และค่าความนิยม ซึ่งกระทบต่อตัวเลขทางบัญชีทั้ง งบแสดงฐานะการเงินและงบกำไรขาดทุน ดังนั้น กิจการจะต้องพึงระวังว่า เมื่อมาตรการผ่อนปรนเหล่านี้สิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 2563 บริษัทจะต้องกลับมาปฏิบัติตามหลักการของมาตรฐานการรายงานทางการเงินปกติ

ในการจัดทางการเงินในปี พ.ศ. 2564 ซึ่งอาจส่งผลกระทบทำให้มูลค่าของสินทรัพย์ที่แสดงอยู่เปลี่ยนแปลงไปได้ (PwC, 2020)

ทฤษฎีการบัญชีเชิงปฏิฐาน (Positive Accounting Theory) กับการเลือกนโยบายบัญชี (Accounting Policy Choice)

ทฤษฎีการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการเลือกนโยบายการบัญชีของกิจการคือ ทฤษฎีการบัญชีเชิงปฏิฐาน หรือทฤษฎีการบัญชีเชิงผลประโยชน์ (Positive Accounting Theory) ของ Watt and Zimmerman (1986) ที่กล่าวถึงการเลือกปฏิบัตินโยบายการบัญชีของฝ่ายบริหารโดยแบ่งสมมติฐานออกเป็น 3 สมมติฐาน ได้แก่ 1) สมมติฐานการให้ผลตอบแทน (Bonus Plan Hypothesis) ที่ว่า ผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้นโยบายการบัญชี เพื่อสร้างผลตอบแทนที่สูงขึ้นให้กับตนเอง 2) สมมติฐานข้อตกลงในสัญญาหนี้ (Debt Covenant Hypothesis) กล่าวว่า ผู้บริหารมักเลือกนโยบายการบัญชีที่สามารถช่วยลดโอกาสที่บริษัทจะมีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนสูง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่า บริษัทจะสามารถจ่ายชำระเงินต้นและดอกเบี้ยเมื่อครบกำหนด และ 3) สมมติฐานต้นทุนทางการเมือง (Political Cost Hypothesis) สมมติฐานนี้เชื่อว่า หน่วยงานกำกับดูแลจะให้ความสนใจกับบริษัทที่มีขนาดใหญ่และผลกำไรสูง ผู้บริหารจึงมีแนวโน้มที่จะเลือกนโยบายการบัญชีที่จะแสดงผลกำไรต่ำ เพื่อลดความเสี่ยงทางด้านการเมือง ซึ่งการวิจัยเกี่ยวกับการเลือกนโยบายการบัญชีเป็นประเด็นที่นักวิจัยทางการบัญชีให้ความสนใจมายาวนาน และผลการศึกษาระยะเริ่มแรกของ Holthausen and Leftwich (1983) พบว่า มี 2 ปัจจัยเฉพาะของกิจการที่มีความสัมพันธ์กับการเลือกนโยบายการบัญชีทั้งในกรณีสมัครใจ (Voluntary) และกรณีโดนบังคับใช้ (Mandatory) นโยบายการบัญชีคือ ขนาดของบริษัท (Firm Size) และ อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (Leverage) เป็นต้น ทั้งนี้ Fields, Lys, and Vincent (2001) ได้ทำการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกนโยบายการบัญชีไว้อย่างละเอียดทั้งปัจจัยที่กำหนด (Determinants) และผลที่เกิดขึ้น (Consequences) จากการเลือกนโยบายบัญชี งานสังเคราะห์นี้ให้ข้อสรุปน่าสนใจว่า ต้นทุนและผลประโยชน์จากการเลือกใช้นโยบายบัญชีมีความผันแปรไปตามชนิดของนโยบายที่เลือก (Choices) ช่วงเวลาที่เลือก (Time) และปัจจัยเฉพาะของกิจการ (Firms) ซึ่งการศึกษาปัจจัยที่กำหนดการเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีของบริษัทจดทะเบียนไทย จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ในครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่ปัจจัยเฉพาะของกิจการ ซึ่งประกอบด้วย บริษัทที่มีผลขาดทุน (Loss) การเปลี่ยนแปลงของรายได้ (Change in Revenue) ขนาดของบริษัท (Size) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Assets: ROA) อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (Leverage) สภาพคล่องของบริษัท (Liquidity) ความเข้มของเงินทุน (Capital Intensity) และอัตราส่วนมูลค่าทางบัญชีต่อมูลค่าตลาด (Book to Market Value)

การพัฒนาสมมติฐาน

เนื่องจากสถานการณ์ COVID-19 สภาวิชาชีพบัญชีฯ ได้ให้ทางเลือกผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยสามารถใช้ประโยชน์จากทางเลือกที่จะไม่นำสถานการณ์ COVID-19 มาพิจารณา เนื่องจากเป็นสถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอนในระดับสูง ซึ่งอาจส่งผลให้ฝ่ายบริหารของกิจการไม่สามารถระบุหรือคาดการณ์ผลกระทบที่อาจมีต่องบการเงินของกิจการได้ งานวิจัยนี้คาดว่า ปัจจัยเฉพาะของกิจการที่ส่งผลต่อการเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชี มีดังนี้

บริษัทที่มีผลขาดทุน (Loss)

Hayn (1995) พบว่า ผลประกอบการในบริษัทที่ขาดทุนจะมีความเกี่ยวข้องกับมูลค่าหลักทรัพย์ (Value Relevance) น้อยกว่าผลประกอบการในบริษัทที่มีกำไร ซึ่ง Givoly and Hayn (2000) ให้หลักฐานเพิ่มเติมว่า บริษัทที่มีผลขาดทุนส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากหลักความระมัดระวังของมาตรฐานการบัญชี สอดคล้องกับ Klein and Marquardt (2006) ที่เสนอผลการศึกษาว่า บริษัทที่มีผลขาดทุนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับหลักความระมัดระวังที่มาตรฐานการบัญชีบังคับใช้ ดังนั้น การวิจัยนี้คาดการณ์ว่า บริษัทที่มีผลขาดทุนมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชี เพราะต้องการลดผลกระทบของมาตรฐานการรายงานทางการเงินทั้ง 6 ฉบับที่อาจกระทบต่อผลการดำเนินงานของบริษัทที่จะต้องแสดงประมาณการค่าใช้จ่ายหรือผลขาดทุน

H1: ผลขาดทุนของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชี (จำนวนของมาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีที่บริษัทเลือกใช้)

การเปลี่ยนแปลงของรายได้ (Change in Revenue)

งานวิจัยในอดีตของ DeAngelo, DeAngelo, and Skinner (1994) ชี้ให้เห็นว่า กิจกรรมที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจจะเลือกใช้นโยบายการบัญชีที่สะท้อนผลประกอบการที่แท้จริงของกิจการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Gietzmann and Wang (2020) ที่พบว่า การเติบโตของยอดขายมีความสัมพันธ์เชิงลบกับโอกาสที่บริษัทจะรับรู้การด้อยค่าของค่าความนิยม ดังนั้น การวิจัยนี้จึงตั้งสมมติฐานคือ

H2: การเปลี่ยนแปลงของรายได้มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชี (จำนวนของมาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีที่บริษัทเลือกใช้)

ขนาดของบริษัท (Size)

ตามสมมติฐานต้นทุนทางการเมือง (Political Cost Hypothesis) ของ Watts and Zimmerman (1986) กล่าวว่า หน่วยงานกำกับดูแลมักจะเพ่งเล็งกิจการขนาดใหญ่มากกว่ากิจการขนาดเล็กว่า ทำกำไรสูงกว่าความเป็นจริงหรือไม่ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Francis, Hanna, and Vincent (1996) ที่พบว่า กิจการขนาดใหญ่มีแนวโน้มที่จะเลือกนโยบายบัญชีที่ส่งผลให้กำไรลดลง (Income-Decreasing Accounting Policies) ดังนั้น สำหรับบริบทของการศึกษานี้ บริษัทขนาดใหญ่ย่อมมีโอกาสที่จะไม่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีเพราะบริษัทมีแนวโน้มที่จะนำเสนอผลการดำเนินงานไม่ให้สูงมากในช่วงการแพร่ระบาดไวรัส COVID- 19

H3: ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชี (จำนวนของมาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีที่บริษัทเลือกใช้)

อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Assets: ROA)

Balsam, Haw, and Lilien (1995) พบว่า ผู้บริหารของบริษัทจะเลือกใช้นโยบายบัญชีที่เป็นคุณกับบริษัท เมื่อต้องเลือกปฏิบัติตามนโยบายบัญชี โดยเลือกที่จะน่านโยบายบัญชีที่เป็นคุณมาปฏิบัติก่อน เมื่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) ในปีนั้นลดลงและมักจะมีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์เพิ่มขึ้นหลังจากปฏิบัติตามนโยบายบัญชีที่เป็นคุณนั้นไปแล้ว

ในทำนองเดียวกัน การศึกษานี้คาดการณ์ว่า ในช่วงการแพร่ระบาดไวรัส COVID- 19 กิจกรรมที่มี ROA สูง มีโอกาสที่จะเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชี ซึ่งเป็นแรงจูงใจของผู้บริหารในการเลือกปฏิบัติตามมาตรการผ่อนปรนตามมาตรฐานรายงานงานทางการเงิน 6 ฉบับ เพื่อลดผลกระทบเชิงลบต่อผลการดำเนินงานของบริษัท

H4: อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชี (จำนวนของมาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีที่บริษัทเลือกใช้)

อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (Leverage)

Whittred and Chan (1992) พบว่า บริษัทที่มีอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์สูงมักเลือกใช้นโยบายการตีราคาสินทรัพย์ที่ส่งผลให้มูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์นั้นเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ Balsam et al. (1995) ที่พบว่า กิจกรรมที่มีอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์สูงจะเลือกใช้นโยบายบัญชีที่บริษัทมองว่า ได้รับประโยชน์มาใช้ในการบังคับให้ถือปฏิบัติ สำหรับการศึกษาในประเทศไทย Chavanwan and Srijunpetch (2020) พบว่า กิจกรรมที่มีความเสี่ยงทางการเงินสูงมีแนวโน้มที่จะตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารสูง ดังนั้น การวิจัยนี้จึงตั้งสมมติฐานคือ

H5: อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชี (จำนวนของมาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีที่บริษัทเลือกใช้)

สภาพคล่องของบริษัท (Liquidity)

Barlev, Fried, Haddad, and Livnat (2007) พบว่า กิจกรรมที่เลือกใช้นโยบายการตีราคาสินทรัพย์ใหม่เปรียบเทียบกับ 4 กลุ่มประเทศมีความสัมพันธ์ทั้งเชิงบวกและเชิงลบกับสภาพคล่องของบริษัท อย่างไรก็ตาม สำหรับผลการวิจัยล่าสุดของ Costa, Liu, Rosa, and Tiras (2020) พบว่า สภาพคล่องของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลือกจะใช้นโยบายการตีราคาสินทรัพย์ใหม่ สำหรับการศึกษาในประเทศไทย Vongmak and Phadoongsitthi (2017) พบว่า เงินสดที่แสดงถึงสภาพคล่องของกิจการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับอันดับเครดิตที่เพิ่มสูงขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาล่าสุด การวิจัยนี้ตั้งสมมติฐานสำหรับการวิจัยนี้ ดังนี้

H6: สภาพคล่องของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชี (จำนวนของมาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีที่บริษัทเลือกใช้)

ความเข้มของเงินทุน (Capital Intensity)

Zmijewski and Hagerman (1981) และ Lemke and Page (1992) พบว่า กิจกรรมที่มีความเข้มข้นของเงินทุน (Capital Intensity) คือ กิจกรรมที่มี ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ จำนวนมาก เมื่อเทียบกับสินทรัพย์รวม โดยทั่วไปจะมีผลประกอบการที่สูงกว่ากิจการที่เน้นแรงงาน (Labor Intensive Firm) ซึ่งผลการศึกษาในอดีตชี้ว่า กิจกรรมที่มีความเข้มข้นของเงินทุนมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้นโยบายบัญชีที่ส่งผลให้กำไรลดลง ดังนั้น การศึกษานี้คาดการณ์ว่า บริษัทที่มีความเข้มข้นของเงินทุนมีแนวโน้มที่จะไม่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัส COVID- 19

H7: ความเข้มของเงินทุนมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชี (จำนวนของมาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีที่บริษัทเลือกใช้)

อัตราส่วนมูลค่าทางบัญชีต่อมูลค่าตลาด (Book to Market Value)

อัตราส่วนมูลค่าทางบัญชีต่อมูลค่าตลาดที่มีค่าเข้าใกล้ 1 หมายความว่า บริษัทนั้นมีอัตราการเติบโตต่ำ และหากบริษัทนั้นมีอัตราการเติบโตสูงจะมีค่าน้อยกว่า 1 มาก ซึ่ง Whittred and Chan (1992) Lin and Peasnell (2000) และ Costa et al. (2020) พบว่า อัตราส่วนมูลค่าทางบัญชีต่อมูลค่าตลาดมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการที่บริษัทตัดสินใจเลือกใช้นโยบายบัญชีในการตีราคาสินทรัพย์ถาวรเพิ่มขึ้น (Revaluation of Fixed Assets) หมายความว่า การตีราคาสินทรัพย์ถาวรเพิ่มขึ้นทำให้อัตราส่วนมูลค่าทางบัญชีต่อมูลค่าตลาดมีค่าเพิ่มขึ้นเข้าใกล้ 1 ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์เชิงลบกับการที่บริษัทตัดสินใจเลือกใช้นโยบายการบัญชี ซึ่งในทางเทคนิคปรากฏการณ์นี้ทำให้ความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลลดลง (Reduce Information Asymmetry) (Müller, Riedl, and Sellhorn, 2011) ในทางกลับกัน สำหรับการวิจัยนี้ การตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีจะส่งผลให้มูลค่าทางบัญชีไม่ได้รับผลกระทบตามมาตรการที่ได้รับการยกเว้นทำให้อัตราส่วนมูลค่าทางบัญชีต่อมูลค่าตลาดที่ควรลดลงกลับไม่ลด ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูล (Greater Information Asymmetry) ดังนั้น การวิจัยนี้จึงตั้งสมมติฐานคือ

H8: อัตราส่วนมูลค่าทางบัญชีต่อมูลค่าตลาดมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชี (จำนวนของมาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีที่บริษัทเลือกใช้)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาในครั้งนี้จัดเก็บรวบรวมข้อมูลจากงบการเงินเป็นรายไตรมาสตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ถึงไตรมาสที่ 4 ของปี พ.ศ. 2563 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจากฐานข้อมูลสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ออนไลน์ (www.sec.or.th) และจากฐานข้อมูล SETSMART ออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ไม่รวมบริษัทในกลุ่มธนาคาร (Banking) กลุ่มประกันภัยและประกันชีวิต (Insurance) กลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ (Finance and Securities) กองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์และกองทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ บริษัทที่อยู่ในหมวดพื้นฟูกิจการ บริษัทที่มีปัญหาการเงินไม่ใช่ 31 ธันวาคม บริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (ข้อมูลไม่ครบถ้วนสำหรับงานวิจัยนี้ที่ตัดออกทั้งหมดคือ มูลค่าตลาดของบริษัทที่ค้นหาจากฐานข้อมูล SETSMART แล้วไม่ปรากฏข้อมูลดังกล่าว) บริษัทที่มีค่าข้อมูลผิดปกติ และบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลบริษัทที่ตัดสินใจเลือกใช้กับไม่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรนจากหมายเหตุประกอบงบการเงินรายไตรมาสของทุกบริษัทจาก www.sec.or.th ซึ่งบริษัทที่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรนจะเปิดเผยข้อมูลชัดเจนว่า เลือกใช้มาตรการผ่อนปรนสำหรับมาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับไหนบ้าง ส่วนบริษัทที่ไม่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรนก็จะเปิดเผยการตัดสินใจไม่ใช้หรือไม่เปิดเผยข้อมูลในส่วนนี้ อีกทั้งรายงานผู้สอบบัญชีก็ไม่ระบุว่า บริษัทนั้น ๆ เลือกปฏิบัติตามมาตรการผ่อนปรน ข้อมูลตัวแปรสำหรับงานวิจัยนี้เป็นข้อมูลจากงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงินรายไตรมาส รวม 4 ไตรมาส สำหรับปี พ.ศ. 2563 แสดงในตารางที่ 1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การคัดเลือกตัวอย่าง

	ไตรมาสที่ 1	ไตรมาสที่ 2	ไตรมาสที่ 3	ไตรมาสที่ 4	รวม
จำนวนหลักทรัพย์บริษัทจดทะเบียนทั้งหมด (SET)	623	623	625	636	2,507
หัก ธุรกิจการเงิน กองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์และ กองทรัสต์เพื่อการลงทุน	123	123	125	128	499
หัก บริษัทที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงาน	5	5	5	5	20
หัก บริษัทที่มีปัญหาการเงินไม่ใช่ 31 ธันวาคม	16	16	16	16	64
หัก บริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของ การวิจัย และบริษัทที่มีค่าข้อมูลผิดปกติ	26	27	29	37	119
จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด	453	452	450	450	1,805

ตัวแบบการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานสำหรับการวิจัยนี้คือ 1) บริษัทที่ตัดสินใจไม่เลือกใช้ กับ 2) บริษัทที่ตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวสำหรับทางเลือกเพิ่มเติมทางบัญชีในสถานการณ์ที่กิจการได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เศรษฐมิติที่ใช้เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยสำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวคือ การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์แบบทวิ (Binary Logistic Regression) เพราะว่า ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ของการวิจัยคือ กลุ่มของบริษัทที่ตัดสินใจไม่เลือกใช้ (ADOPT = 0) และบริษัทที่ตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราว (ADOPT = 1) ดังนี้

$$\begin{aligned} \Pr(\text{ADOPT}_{it} = 1) = & \alpha_0 + \beta_1 \text{LOSS}_{it} + \beta_2 \text{CNGREV}_{it} + \beta_3 \text{SIZE}_{it} + \beta_4 \text{ROA}_{it} + \beta_5 \text{LEV}_{it} + \beta_6 \text{LIQ}_{it} \\ & + \beta_7 \text{CAPINT}_{it} + \beta_8 \text{BTM}_{it} + \sum \beta_j \text{QUA}_{it} + \sum \beta_k \text{IND}_{it} + \varepsilon_{it} \end{aligned} \quad (1)$$

เมื่อ

ADOPT = ตัวแปรตามมีค่าเป็น 1 เมื่อบริษัท “i” ไตรมาส “t” ตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราว และ 0 กรณีอื่น

LOSS = ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 เมื่อบริษัท “i” ไตรมาส “t” รายงานผลขาดทุน และ 0 กรณีอื่น

CNGREV = อัตราการเปลี่ยนแปลงของยอดขายวัดค่าด้วยผลต่างรายได้รวมของบริษัท “i” ไตรมาส “t” กับ ไตรมาส “t-1”หารด้วยรายได้รวมของบริษัท “i” ไตรมาส “t-1”

SIZE = ค่าลอการิทึมของสินทรัพย์รวมของบริษัท “i” ไตรมาส “t”

ROA = ความสามารถในการทำกำไรวัดค่าด้วยกำไรสุทธิหารด้วยสินทรัพย์รวมถัวเฉลี่ยต้นงวดกับปลายงวดของบริษัท “i” ไตรมาส “t”

LEV = อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมของบริษัท “i” ไตรมาส “t”

LIQ	= อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนวัดค่าด้วยสินทรัพย์หมุนเวียนหารด้วยหนี้สินหมุนเวียนของบริษัท “i” ไตรมาส “t”
CAPINT	= อัตราส่วนของมูลค่าสุทธิของที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ต่อสินทรัพย์รวมของบริษัท “i” ไตรมาส “t”
BTM	= อัตราส่วนมูลค่าตามบัญชีต่อมูลค่าตลาดของบริษัท “i” ไตรมาส “t”
QUA	= ตัวแปรหุ่น มีค่าเป็น 1 หากเป็นบริษัท “i” ไตรมาส “t” และ 0 กรณีอื่น
IND	= ตัวแปรควบคุมอุตสาหกรรม จำนวน 6 อุตสาหกรรม กำหนดเป็นตัวแปรหุ่นคือ หากเป็นอุตสาหกรรมทรัพยากรหรือเทคโนโลยี หรือบริการ หรือสินค้าอุตสาหกรรม หรือสินค้าอุปโภคบริโภค หรือสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างแทนค่าเท่ากับ 1 หากไม่ใช่เป็น 0

อนึ่ง ในกรณีที่บริษัทที่ตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวสำหรับทางเลือกเพิ่มเติมทางบัญชีที่เลือกใช้จาก 1 มาตรการ ถึง 6 มาตรการ และสำหรับบริษัทที่ตัดสินใจไม่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราว ข้อมูลที่จัดเก็บจะแสดงเป็น 0 ซึ่งในระเบียบวิธีทางเศรษฐมิติข้อมูลของตัวแปรตามในกลุ่มที่แสดงค่าเป็น 0 เรียกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการตัดตอน (Censored Sample) เมื่อต้องการทดสอบสมมติฐานกลุ่มตัวอย่างที่แสดงค่าเป็น 0 จะต้องนำมารวมในการวิเคราะห์ด้วย มิฉะนั้นจะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ที่ประมาณได้เอนเอียงและคลาดเคลื่อน การวิเคราะห์การถดถอยโทบิต (Tobit Regression) ซึ่งเป็นแบบจำลองถดถอยสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีการตัดตอน (Censored Regression Model) จึงมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้เพื่อการทดสอบสมมติฐาน สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อจำนวนของมาตรการผ่อนปรนชั่วคราว ที่กิจการตัดสินใจเลือกใช้สำหรับทางเลือกเพิ่มเติมทางบัญชี ในสถานการณ์ที่กิจการได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยแสดงตัวแบบการวิจัยดังนี้

$$\text{ADOPT_N}_{it} = \alpha_0 + \beta_1 \text{LOSS}_{it} + \beta_2 \text{CNGREV}_{it} + \beta_3 \text{SIZE}_{it} + \beta_4 \text{ROA}_{it} + \beta_5 \text{LEV}_{it} + \beta_6 \text{LIQ}_{it} + \beta_7 \text{CAPINT}_{it} + \beta_8 \text{BTM}_{it} + \sum \beta_j \text{QUA}_{it} + \sum \beta_k \text{IND}_{it} + \varepsilon_{it} \quad (2)$$

เมื่อ

ADOPT_N = จำนวนมาตรการผ่อนปรนที่บริษัท “i” ไตรมาส “t” ตัดสินใจเลือกใช้จากจำนวน 1–6 มาตรการ โดยที่ 0 คือ กรณีตัดสินใจไม่เลือกใช้

การออกแบบการวิจัยนี้ใช้เศรษฐมิติ 2 ชนิดของสมการถดถอย คล้ายกับการวิจัยของ Oswald and Young (2008) Brockman and Unlu (2009) และ Al-Najjar and Kilincarslan (2018) โดยที่ ตัวแบบ (1) สมการถดถอยโลจิสติกส์ จะแสดงผลการศึกษาสำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรน (Likelihood to Adopt Relief Measures) ในขณะที่ ตัวแบบ (2) สมการถดถอยโทบิตจะแสดงผลการศึกษาสำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อจำนวนมาตรการผ่อนปรนที่เลือกใช้ (Factors Affecting Number of Relief Measures Adoption)

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนาและการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (Mean) และค่ามัธยฐาน (Median) ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ยกเว้นตัวแปร *LOSS* ซึ่งเป็นตัวแปรหุ่น แสดงค่าในตารางที่ 2 โดยข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนที่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรนมีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 1,137 ตัวอย่าง ส่วนบริษัทจดทะเบียนที่ไม่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรนมีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 668 ตัวอย่าง เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของค่าของตัวแปรทั้ง 2 กลุ่มพบว่า ค่าเฉลี่ยของ *SIZE* และ *ROA* ในกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรนมีค่าน้อยกว่าของกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่ไม่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรน ณ ระดับความเชื่อมั่น 0.01 ในทางตรงกันข้าม ค่าเฉลี่ยของ *LEV* และ *BTM* ในกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรนมีค่ามากกว่าของกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่ไม่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรน ณ ระดับความเชื่อมั่น 0.01

สำหรับการเปรียบเทียบค่ามัธยฐานพบว่า ค่ามัธยฐานของ *SIZE* *ROA* และ *LIQ* ในกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรนมีค่าน้อยกว่าของกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่ไม่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรน ณ ระดับความเชื่อมั่น 0.01 และคล้ายกับผลการเปรียบเทียบก่อนหน้านี้ ค่ามัธยฐานของ *LEV* และ *BTM* ในกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรนมีค่ามากกว่าของกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่ไม่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรน ณ ระดับความเชื่อมั่น 0.01 สำหรับค่าของตัวแปร *LOSS* กลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรนมีผลขาดทุนจำนวน 423 ตัวอย่าง (37%) ซึ่งมากกว่าบริษัทจดทะเบียนที่ไม่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรนที่มีผลขาดทุนจำนวน 126 ตัวอย่าง (19%)

ตารางที่ 2 ข้อมูลเปรียบเทียบบริษัทจดทะเบียนที่เลือกใช้กับบริษัทจดทะเบียนที่ไม่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวสำหรับทางเลือกเพิ่มเติมทางบัญชี

ตัวแปร	N	บริษัทจดทะเบียนที่เลือกใช้มาตรการ ผ่อนปรน (N = 1,137)			บริษัทจดทะเบียนที่ไม่เลือกใช้มาตรการ ผ่อนปรน (N = 668)			Diff. <i>t</i> -test	Diff. M-W U-test
		Mean	Median	S.D.	Mean	Median	S.D.		
CNGREV	1805	0.070	-0.010	1.995	0.031	0.000	0.326	0.499 (0.617)	-1.786 (0.074)
SIZE	1805	8.052	7.732	1.710	8.540	8.349	1.722	-5.833 (0.000)	-6.137 (0.000)
ROA	1805	0.003	0.004	0.023	0.010	0.010	0.026	-5.993 (0.000)	-8.491 (0.000)
LEV	1805	0.460	0.477	0.221	0.415	0.413	0.205	4.356 (0.000)	4.134 (0.000)
LIQ	1805	3.045	1.356	10.787	2.685	1.753	3.251	0.839 (0.402)	-4.602 (0.000)
CAPINT	1805	0.392	0.378	0.240	0.403	0.390	0.235	-0.910 (0.363)	-0.889 (0.374)

ตารางที่ 2 ข้อมูลเปรียบเทียบบริษัทจดทะเบียนที่เลือกใช้กับบริษัทจดทะเบียนที่ไม่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวสำหรับทางเลือกเพิ่มเติมทางบัญชี (ต่อ)

ตัวแปร	N	บริษัทจดทะเบียนที่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรน (N = 1,137)			บริษัทจดทะเบียนที่ไม่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรน (N = 668)			Diff. t-test	Diff. M-W U-test
		Mean	Median	S.D.	Mean	Median	S.D.		
BTM	1805	1.391	1.120	1.157	1.194	0.899	1.022	3.651 (0.000)	3.636 (0.000)
ตัวแปรหุ่น									
ตัวแปร	N	Dummy = 1	Dummy = 0	% of 1 : 0	Dummy = 1	Dummy = 0	% of 1 : 0		
LOSS	1805	423	714	37 : 63	126	542	19 : 81		

หมายเหตุ: t-test ใช้สำหรับทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (Mean) และ Mann-Whitney U test ใช้สำหรับการทดสอบความแตกต่างของค่ามัธยฐาน (Median) ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งค่าที่แสดงในวงเล็บของสถิติที่ทดสอบคือ ค่า p-value

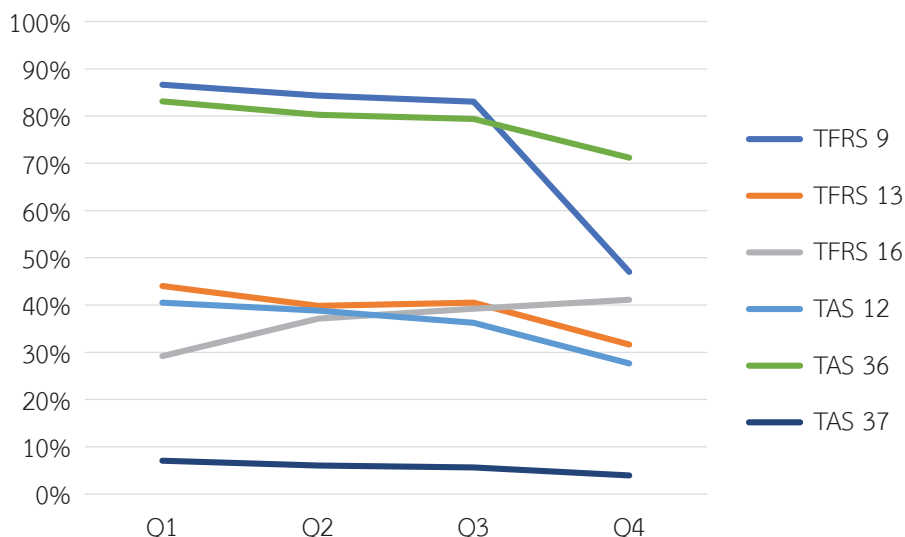
ตารางที่ 3 นำเสนอข้อมูลของบริษัทที่เลือกใช้ตามมาตรการผ่อนปรนและการแจกแจงมาตรฐานการรายงานทางการเงินแต่ละฉบับที่บริษัทเลือกใช้ ข้อมูลของการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า จำนวนของบริษัทที่ตัดสินใจเลือกใช้ตามมาตรการผ่อนปรนเพิ่มขึ้นเป็นลำดับจากไตรมาสที่ 1 ถึงไตรมาสที่ 3 (จำนวน 284 299 และ 301 บริษัท ตามลำดับ) และเหลือบริษัทที่เลือกใช้ตามมาตรการผ่อนปรนเพียง 253 บริษัท ในไตรมาสที่ 4 สำหรับมาตรฐานการรายงานทางการเงินแต่ละฉบับที่บริษัทที่เลือกใช้ตามมาตรการผ่อนปรนพบว่า TFRS 9 เครื่องมือทางการเงิน เป็นมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่มีการเลือกปฏิบัติตามมาตรการผ่อนปรนเป็นลำดับที่ 1 ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ถึงไตรมาสที่ 3 (จำนวน 246 252 และ 250 บริษัท ตามลำดับ) ตามด้วยมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่มีการเลือกปฏิบัติตามมาตรการผ่อนปรนเป็นลำดับที่ 2 สำหรับ 3 ไตรมาสแรกคือ TAS 36 การด้อยค่าของสินทรัพย์ (จำนวน 236 240 และ 239 บริษัท ตามลำดับ) อย่างไรก็ตาม TAS 36 เป็นมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่มีการเลือกปฏิบัติตามมาตรการผ่อนปรนมากที่สุดในไตรมาสที่ 4 จำนวน 180 บริษัท เมื่อเทียบกับ TFRS 9 จำนวน 119 บริษัท

ภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่า เปอร์เซ็นต์ของมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่บริษัทเลือกใช้ตามมาตรการผ่อนปรนเปรียบเทียบในแต่ละไตรมาส ซึ่งโดยรวมมีแนวโน้มลดลงเกือบทุกมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ยกเว้น TFRS 16 สัญญาเช่าที่แสดงเปอร์เซ็นต์เพิ่มขึ้นเริ่มจากไตรมาส 1 ถึงไตรมาส 4 คือ 29% 37% 39% และ 41% ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ข้อมูลมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่บริษัทเลือกใช้ตามมาตรการผ่อนปรนเปรียบเทียบกับจำนวนบริษัทที่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรนในแต่ละไตรมาสรวม (N)

มาตรการผ่อนปรนชั่วคราว	ไตรมาสที่ 1 (N = 284)	ไตรมาสที่ 2 (N = 299)	ไตรมาสที่ 3 (N = 301)	ไตรมาสที่ 4 (N = 253)
มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน	246 (87%)	252 (84%)	250 (83%)	119 (47%)
มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 13 เรื่อง การวัดมูลค่ายุติธรรม	125 (44%)	119 (40%)	122 (41%)	80 (32%)
มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 16 เรื่อง สัญญาเช่า	83 (29%)	111 (37%)	118 (39%)	104 (41%)
มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 12 เรื่อง ภาษีเงินได้	115 (40%)	116 (39%)	109 (36%)	70 (28%)
มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 36 เรื่อง การด้อยค่าของสินทรัพย์	236 (83%)	240 (80%)	239 (79%)	180 (71%)
มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 37 เรื่อง ประเมินการหนี้สิน หนี้สิน ที่อาจเกิดขึ้น และสินทรัพย์ที่อาจเกิดขึ้น	20 (7%)	18 (6%)	17 (6%)	10 (4%)

หมายเหตุ: ข้อมูลในวงเล็บแสดงเป็นเปอร์เซ็นต์ของ มาตรฐานการรายงานทางการเงินที่บริษัทเลือกใช้ตามมาตรการผ่อนปรนเปรียบเทียบกับจำนวนบริษัทที่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรนในแต่ละไตรมาสรวม (N)

ภาพที่ 1 เปอร์เซนต์ของมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่บริษัทเลือกใช้ตามมาตรการผ่อนปรนเปรียบเทียบในแต่ละไตรมาส
ที่มา: ผลการวิเคราะห์จากงานวิจัยนี้

ในทางทฤษฎี Midti, Sarkar, and Rana (2010) กล่าวว่า เกณฑ์ในการพิจารณาว่า ตัวแปรในสมการถดถอยจะเกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ หรือตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันสูง (Multicollinearity) หรือไม่นั้น โดยทั่วไป พิจารณาจากค่าสหสัมพันธ์ ซึ่งหากค่าของตัวแปรอิสระคู่ที่มีค่าสหสัมพันธ์มากกว่า 0.8 จะแปลความว่า ตัวแปรคู่นั้นอาจมีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันสูง ทั้งนี้ จากค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเสนอผลการวิเคราะห์ด้วย Pearson Correlation แสดงในตารางที่ 4 พบว่า ค่าสหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ -0.635 ถึง 0.241 ซึ่งไม่มีค่าใดที่เกินกว่า 0.8 ดังนั้น การวิเคราะห์ถดถอยสำหรับการศึกษานี้จึงไม่มีปัญหาเรื่องภาวะตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเอง

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของ Pearson

ตัวแปร	LOSS	CNGREV	SIZE	ROA	LEV	LIQ	CAPINT	BTM
LOSS	1							
CNGREV	-0.075**	1						
SIZE	-0.257**	-0.006	1					
ROA	-0.635**	0.133**	0.208**	1				
LEV	0.101**	-0.073**	0.163**	-0.174**	1			
LIQ	0.029	0.010	-0.124**	-0.033	-0.285**	1		
CAPINT	0.089**	-0.012	0.064**	-0.082**	0.137**	-0.156**	1	
BTM	0.241**	0.014	-0.475**	-0.172**	-0.055*	0.044	-0.072**	1

หมายเหตุ: *, ** นัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจเลือกใช้นโยบายบัญชี (Accounting Policy Choice)

ตารางที่ 5 นำเสนอผลการทดสอบสมมติฐานด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์สำหรับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรน ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษาปัจจัยในการเลือกใช้นโยบายบัญชี (Accounting Policy Choice) ผลของการวิเคราะห์ได้สนับสนุนสมมติฐานในหลายประเด็น ดังต่อไปนี้ ค่าสัมประสิทธิ์ LOSS แสดง ค่าความสัมพันธ์เชิงบวกเท่ากับ 0.663 และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 0.01 ($p\text{-value} = 0.000$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน H1 นั่นคือ บริษัทที่มีผลขาดทุนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชี

สำหรับสมมติฐานเกี่ยวกับขนาดของบริษัท ค่าสัมประสิทธิ์ SIZE แสดงค่าความสัมพันธ์เชิงลบเท่ากับ -0.112 และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 0.01 ($p\text{-value} = 0.003$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน H3 นั่นคือ ขนาดของบริษัท มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชี

ค่าสัมประสิทธิ์ *LEV* แสดงค่าความสัมพันธ์เชิงบวกเท่ากับ 1.590 และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 0.01 (p -value = 0.000) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน H5 นั่นคือ อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ของกิจการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชี

อย่างไรก็ตาม สำหรับสมมติฐาน H2 H4 H6 H7 และ H8 ผลของการวิเคราะห์ไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ การประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของ *CNGREV*, *ROA*, *LIQ*, *CAPINT* และ *BTM* ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแตกต่างจากศูนย์ (p -value = 0.241, 0.938, 0.308, 0.952 และ 0.340 ตามลำดับ) ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงสรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของรายได้ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ สภาพคล่องของบริษัท ความเข้มของเงินทุนและอัตราส่วนมูลค่าทางบัญชีต่อมูลค่าตลาด ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชี

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic Regression) สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อการการตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชี (Likelihood to Adopt Relief Measures) ตัวแบบ (1)

ตัวแปรตาม = $ADOPT_{it}$	Coefficients	t-stat	p-value
Constant	0.413	0.964	0.335
LOSS	0.663**	4.191	0.000
CNGREV	0.039	1.172	0.241
SIZE	-0.112**	-3.016	0.003
ROA	-0.232	-0.078	0.938
LEV	1.590**	5.087	0.000
LIQ	0.019	1.020	0.308
CAPINT	-0.015	-0.060	0.952
BTM	0.057	0.954	0.340
Quarter fixed effects	Controlled		
Industry fixed effects	Controlled		
Hosmer and Lemeshow Test	32.892 [0.000]		
Cox & Snell R-Square	0.129		
Nagelkerke R-Square	0.176		
N	1805		

หมายเหตุ: *, ** นัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อจำนวนนโยบายบัญชีที่เลือกใช้ (Number of Accounting Policy Choice)

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อจำนวนของมาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชี (Number of Accounting Policy Choice) ที่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเลือกใช้ สำหรับช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ในปี พ.ศ. 2563 แสดงด้วยผลการวิเคราะห์การถดถอยโทบิตในตารางที่ 6 ซึ่งจากผลของการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ได้สนับสนุนสมมติฐาน ดังต่อไปนี้ สมมติฐาน H1 ค่าสัมประสิทธิ์ *LOSS* แสดงค่าความสัมพันธ์เชิงบวกเท่ากับ 0.531 และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 0.01 ($p\text{-value} = 0.001$) จึงสรุปได้ว่า บริษัทที่มีผลขาดทุนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับจำนวนของมาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีที่บริษัทเลือกใช้

ค่าสัมประสิทธิ์ *LEV* แสดงค่าความสัมพันธ์เชิงบวกเท่ากับ 2.233 และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 0.01 ($p\text{-value} = 0.000$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน H5 นั่นคือ อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับจำนวนของมาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีที่บริษัทเลือกใช้ และผลของการวิเคราะห์ที่สนับสนุนสมมติฐานในประเด็นสุดท้ายคือ ค่าสัมประสิทธิ์ *BTM* แสดงค่าความสัมพันธ์เชิงบวกเท่ากับ 0.140 และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ($p\text{-value} = 0.018$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน H8 นั่นคือ อัตราส่วนมูลค่าทางบัญชีต่อมูลค่าตลาดมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับจำนวนของมาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีที่บริษัทเลือกใช้

อย่างไรก็ตาม สำหรับสมมติฐาน H2 H3 H4 H6 และ H7 ผลของการวิเคราะห์ไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่การประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของ *CNGREV*, *SIZE*, *ROA*, *LIQ* และ *CAPINT* ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแตกต่างจากศูนย์ ($p\text{-value} = 0.168, 0.139, 0.210, 0.837$ และ 0.846 ตามลำดับ) จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนั้น สรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของรายได้ ขนาดของบริษัท อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ สภาพคล่องของบริษัท และความเข้มของเงินทุน ไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนของมาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีที่บริษัทเลือกใช้

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์การถดถอยโทบิต (Tobit Regression) สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อจำนวนมาตรการผ่อนปรนที่บริษัทเลือกใช้ (Factors Affecting Number of Relief Measures Adoption) ตามตัวแบบ (2)

ตัวแปรตาม = $ADOPT_N_{it}$	Coefficients	t-stat	p-value
Constant	0.099	0.228	0.820
LOSS	0.531**	3.361	0.001
CNGREV	0.046	1.378	0.168
SIZE	-0.059	-1.481	0.139
ROA	-3.844	-1.253	0.210
LEV	2.233**	7.679	0.000
LIQ	-0.001	-0.206	0.837
CAPINT	-0.050	-0.195	0.846
BTM	0.140*	2.362	0.018

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์การถดถอยโทบิต (Tobit Regression) สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อจำนวนมาตรการผ่อนปรนที่บริษัทเลือกใช้ (Factors Affecting Number of Relief Measures Adoption) ตามตัวแบบ (2) (ต่อ)

ตัวแปรตาม = ADOPT _{it}	Coefficients	t-stat	p-value
Quarter fixed effects		Controlled	
Industry fixed effects		Controlled	
Test statistic: Chi-Square		144.158 [0.000]	
Left-censored observations		549	
N		1805	

หมายเหตุ: *, ** นัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้ศึกษา 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชี และ 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อจำนวนของมาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีที่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเลือกใช้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 โดยศึกษาจากข้อมูลรายไตรมาสตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ถึงไตรมาสที่ 4 ของปี พ.ศ. 2563

จากผลของการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า บริษัทที่มีผลขาดทุน (Loss) ขนาดของบริษัท (Size) และอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (Leverage) คือ ปัจจัยเฉพาะของบริษัทที่ส่งผลต่อโอกาสในการเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในอดีตที่พบว่า กิจกรรมที่ประสบปัญหาทางการเงินหรือมีอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์สูงมักจะเลือกใช้นโยบายการบัญชีที่กิจการมองว่า ได้รับผลประโยชน์ (Balsam et al.,1995; DeAngelo et al.,1995) หรือไม่ส่งผลให้มูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์ลดลง (Whittred and Chan, 1992) อีกทั้ง ผลการศึกษานี้ยังพบว่า ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานต้นทุนทางการเมือง (Political Cost Hypothesis) ของ Watts and Zimmerman (1986) และผลการศึกษาของ Francis et al. (1996) ที่พบว่า กิจกรรมขนาดใหญ่มีแนวโน้มที่จะเลือกใช้นโยบายบัญชีที่ส่งผลให้กำไรลดลง (Income-Decreasing Accounting Policies) ดังนั้น ในผลการศึกษาบริษัทขนาดใหญ่จึงมีแนวโน้มที่จะไม่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชี เพราะบริษัทต้องการที่จะนำเสนอผลการดำเนินงานสะท้อนสถานะเศรษฐกิจในช่วงการแพร่ระบาดไวรัส COVID-19 เพื่อลดต้นทุนทางการเมือง (Political Cost) คือ โอกาสที่จะโดนเพ่งเล็งจากหน่วยงานกำกับดูแล

ผลการวิจัยนี้ยังพบว่า บริษัทที่มีผลขาดทุน (Loss) อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (Leverage) และอัตราส่วนมูลค่าทางบัญชีต่อมูลค่าตลาด (Book to Market Value) คือ ปัจจัยเฉพาะของบริษัทที่ส่งผลต่อจำนวนของมาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีที่บริษัทเลือกใช้ ทั้งนี้ ผลการวิจัยในประเด็นอัตราส่วนมูลค่าทางบัญชีต่อมูลค่าตลาดที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับจำนวนของมาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีที่บริษัทเลือกใช้ ให้ความหมายว่า การตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีจะส่งผลให้มูลค่าทางบัญชีไม่ได้รับผลกระทบตามมาตรการที่ได้รับการยกเว้นทำให้อัตราส่วนมูลค่าทางบัญชีต่อมูลค่าตลาดที่ควรสะท้อนสถานะเศรษฐกิจในช่วงการแพร่ระบาดไวรัส COVID-19 กลับไม่ได้สะท้อน

อย่างที่ควรจะเป็น ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูล (Greater Information Asymmetry) ซึ่งตรงกันข้ามกับบริษัทที่ตัดสินใจไม่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราว ข้อมูลทางบัญชีระหว่างผู้จัดทำและผู้ใช้งบการเงิน มีความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลลดลง (Reduce Information Asymmetry) (Müller et al., 2011)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

หน้าที่หลักและสำคัญประการหนึ่งของสภาวิชาชีพบัญชีฯ คือ การกำหนดมาตรฐานการรายงานทางการเงินให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดทำและนำเสนอการเงินของกิจการในไทยให้สามารถเปรียบเทียบกันได้ (Comparability) ในระดับนานาชาติ และลดต้นทุน อันเนื่องมาจากการทำธุรกรรม (Transaction Cost) ดังนั้น มาตรฐานการรายงานทางการเงินในปัจจุบันจึงลดทางเลือกของวิธีปฏิบัติทางบัญชี (Accounting Policy Choice) ให้น้อยลง เช่น การบัญชีสำหรับการรวมธุรกิจ กำหนดวิธีการบัญชีให้ใช้ได้วิธีเดียวคือ วิธีซื้อ (Purchase Method) และยกเลิกวิธีรวมส่วนได้เสีย (Pooling of Interest Method) เป็นต้น การที่สภาวิชาชีพบัญชีฯ ได้ออกมาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 อาจนำไปสู่การลดทอนลักษณะเชิงคุณภาพของงบการเงินเกี่ยวกับความสามารถเปรียบเทียบกันได้ของข้อมูลในงบการเงินหรือเพิ่มต้นทุนจากการทำธุรกรรมของบริษัทจดทะเบียนได้

ผลการวิจัยครั้งนี้ช่วยให้เข้าใจถึงปัจจัยที่กำหนดการเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งการตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีจะนำมาซึ่งช่องว่าง (Gap) ระหว่างวัตถุประสงค์ของกิจการกับวัตถุประสงค์ของผู้ใช้งบการเงิน และส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลระหว่าง 2 ฝ่าย กล่าวคือ จากผลการวิจัยนี้ชี้ว่า กิจการที่ประสบปัญหาขาดทุน บริษัทขนาดเล็ก บริษัทที่มีภาระหนี้สินจำนวนมาก และบริษัทที่อัตราการเติบโตต่ำ มีโอกาสที่จะเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีสูงกว่ากลุ่มบริษัทอื่น สะท้อนว่า บริษัทเหล่านี้บรรล่วัตถุประสงค์ในการเลือกใช้นโยบายบัญชี เพื่อการลดผลกระทบในบางเรื่องจากการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องจำนวน 6 ฉบับที่ได้รับการผ่อนปรนนั้น แต่จะนำมาซึ่งการลดความสามารถในการเปรียบเทียบกันได้ของข้อมูลทางบัญชีระหว่างบริษัทที่ตัดสินใจเลือกใช้กับบริษัทที่ไม่เลือกใช้มาตรการผ่อนปรนขึ้น ที่สำคัญ สำหรับผู้ใช้งบการเงินของกลุ่มบริษัทตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนย่อมต้องใช้ความระมัดระวังในการใช้ข้อมูล เพื่อการตัดสินใจและอาจจะต้องเสียต้นทุนส่วนเพิ่มจากการทำธุรกรรมที่สำคัญได้ สอดคล้องกับคำแนะนำของ สินสิริ ทังสมบัติ หัวหน้าสายงานตรวจสอบบัญชีและหุ้นส่วน PwC ประเทศไทย ที่ว่า “นักลงทุนต้องอ่านหมายเหตุประกอบงบการเงิน เพื่อประกอบความเข้าใจข้อผ่อนปรนที่บริษัทเลือกใช้ เพราะบริษัทแต่ละแห่งเลือกใช้ข้อผ่อนปรนที่แตกต่างกันไปทำให้เกณฑ์ในการจัดทำงบการเงินอาจมีความแตกต่างกันได้ ในส่วนของบริษัทจะต้องมีการเปิดเผยข้อมูลให้ชัดเจนรวมถึงต้องมีการเปิดเผยการใช้วิจารณ์ญาณในการประมาณการต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลให้กับนักลงทุนอย่างครบถ้วนด้วย เพราะแต่ละบริษัทอาจเลือกใช้ข้อผ่อนปรนที่เหมือนกัน แต่ใช้วิจารณ์ญาณที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจส่งผลให้ตัวเลขที่ทำการประมาณการต่างออกไป สุดท้าย บริษัทจะต้องประเมินและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นเมื่อข้อผ่อนปรนสิ้นสุดลง เพื่อจะได้เตรียมการสื่อสารและส่งสัญญาณให้กับผู้ใช้งบการเงินได้ทราบ ว่า ตัวเลขในไตรมาสที่ 1/64 จะได้รับผลกระทบหลังจากหมดข้อผ่อนปรน” (PwC, 2020)

กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยนี้ทำให้ทราบปัจจัยเฉพาะของบริษัทที่เลือกปฏิบัติตามมาตรการผ่อนปรน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ถือหุ้น นักลงทุน ผู้บริหาร และผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มอื่น ๆ ในการใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุนในกลุ่มบริษัทที่ตัดสินใจเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนว่า กลุ่มเหล่านี้มีปัจจัยเฉพาะอย่างไร นอกจากนี้ ผลการวิจัยนี้ยังสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานให้หน่วยงานกำกับดูแลนำไปใช้ในการกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียน รวมทั้งใช้เพื่อพัฒนาและปรับปรุงกฎระเบียบหรือมาตรฐานวิชาชีพต่อไป

ข้อจำกัดการวิจัย

งานวิจัยนี้ไม่ได้ศึกษาการเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนชั่วคราวทางบัญชีในธุรกิจการเงิน เนื่องจากมีข้อกำหนดของหน่วยงานกำกับดูแลของกิจการนั้นมีการระบุไว้เป็นอย่างอื่น เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ การศึกษาในอนาคตอาจศึกษาในกลุ่มธุรกิจนี้เพิ่มเติม อีกทั้งประเด็นความคิดเห็นของผู้สอบบัญชีต่อการปฏิบัติตามมาตรการผ่อนปรน อาจนำมาเป็นตัวแปรอิสระเพิ่มเติมในอนาคต เพื่อให้งานวิจัยมีผลครอบคลุมมากยิ่งขึ้น และการศึกษานี้ก็เก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะช่วงเวลาที่มีการอนุญาตให้ใช้มาตรการผ่อนปรนคือ ไตรมาส 1 ถึงไตรมาส 4 ปี พ.ศ. 2563 อย่างไรก็ตาม หลังมาตรการผ่อนปรนสิ้นสุด 31 ธันวาคม 2563 บริษัทจะต้องหยุดการปฏิบัติตามข้อผ่อนปรนและกลับไปใช้หลักการตามปกติที่กำหนดอยู่ในมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ซึ่งอาจส่งผลให้ข้อมูลทางบัญชีที่แสดงในงวดบัญชีที่กิจการเลือกใช้มาตรการผ่อนปรนเปลี่ยนแปลงไปได้ งานวิจัยในอนาคตอาจทำการศึกษาเปรียบเทียบผลกระทบในช่วงก่อนและหลังการบังคับใช้มาตรการผ่อนปรนดังกล่าว

REFERENCES

- Al-Najjar, B., & Kilincarslan, E. (2018). Revisiting firm-specific determinants of dividend policy: Evidence from Turkey. *Economic Issues*, 23(1), 3–34.
- Balsam, S., Haw, I.-M., & Lilien, S. B. (1995). Mandated accounting changes and managerial discretion. *Journal of Accounting and Economics*, 20(1), 3–29.
- Barlev, B., Fried, D., Haddad, J., & Livnat, J. (2007). Reevaluation of revaluations: A cross-country examination of the motives and effects on future performance. *Journal of Business Finance and Accounting*, 34(7–8), 1025–1050.
- Brockman, P., & Unlu, E. (2009). Dividend policy, creditor rights and the agency costs of debt. *Journal of Financial Economics*, 92(2), 276–299.
- Chavanwan, W., & Srijunpetch, S. (2020). The effect of applying TFRS 15 revenue from contracts with customers on earnings quality. *Journal of Accounting Profession*, 16(51), 5–22.
- Costa, F. M., Liu, C., Rosa, G. C., & Tiras, S. L. (2020). The commitment to income-decreasing accounting choices as a credible signal to reducing information asymmetry: The case of asset revaluations. *Contemporary Accounting Research*, 37(4), 2501–2522.
- DeAngelo, H., DeAngelo, L., & Skinner, D. J. (1994). Accounting choice in troubled companies. *Journal of Accounting and Economics*, 17(1–2), 113–143.
- Fields, T. D., Lys, T. Z., & Vincent, L. (2001). Empirical research on accounting choice. *Journal of Accounting and Economics*, 31(1–3), 255–307.
- Francis, J., Hanna, D., & Vincent, L. (1996). Causes and effects of discretionary write-offs. *Journal of Accounting Research*, 34(supplement), 117–134.
- Gietzmann, M., & Wang, Y. (2020). Goodwill valuations certified by independent experts: Bigger and cleaner impairments? *Journal of Business Finance and Accounting*, 47(1–2), 2–51.
- Givoly, D., & C. Hayn. (2000). The changing time-series properties of earnings, cash flows and accruals: Has financial reporting become more conservative? *Journal of Accounting and Economics*, 29(3), 287–320.
- Klein, A., & Marquardt, C. (2006). Fundamentals of accounting losses. *The Accounting Review*, 81(1), 179–206.
- Hayn, C. (1995). The information content of losses. *Journal of Accounting and Economics*, 20(2), 125–153.
- Holthausen, R., & Leftwich, R. (1983). The economic consequences of accounting choice: Implications of costly contracting and monitoring. *Journal of Accounting and Economics*, 5, 77–117.
- Lemke, K. W., & Page, M. J. (1992). Economic determinants of accounting policy choice: The case of current cost accounting in the U.K. *Journal of Accounting and Economics*, 15(1), 87–114.
- Lin, Y. C., & Peasnell, K. V. (2003). Fixed asset revaluation and equity depletion in the UK. *Journal of Business Finance & Accounting*, 27(3–4), 350–394.

- Midi, H., Sarkar, S.K., & Rana, S. (2010). Collinearity diagnostics of binary logistic regression model. *Journal of Interdisciplinary Mathematics*, 13(3), 253–267.
- Müller, K., Riedl, E., & Sellhorn, T. (2011). Mandatory fair value accounting and information asymmetry: Evidence from the European real estate industry. *Management Science*, 57(6), 1138–1153.
- Oswald, D., & Young, S E. (2008). Share reacquisitions, surplus cash, and agency problems. *Journal of Banking and Finance*, 32(5), 795–806.
- PwC (2020). Listed companies, investors must prepare for end of COVID-19 accounting relief measures. Retrieved from <https://www.pwc.com/th/en/press-room/press-release/2020/press-release-04-12-20-en.html>.
- Srijunpetch, S., & Phakdee, A. (2020). How the first year of TFRS 15 implementation changes the financial statements? *Journal of Accounting Profession*, 16(50), 23–42.
- TFAC. (2020). Accounting practice guidelines regarding temporary relief measures for additional accounting options to support the impact of COVID-19. Retrieved from <http://www.tfac.or.th/upload/9414/H2MmK2vkZm.PDF>.
- Vongmak, V., & Phadoongsitthi, M. (2017). The effect of credit rating changes of corporate cash holdings. *Journal of Accounting Profession*, 13(38), 46–57.
- Watts, R. L., & Zimmerman, J. L. (1986). *Positive Accounting Theory*. Prentice-Hall, Englewood Cliffs, NJ.
- Whittred, G., & Chan, Y. K. (1992). Asset revaluation and the mitigation of underinvestment. *Abacus*, 28(1), 58–73.
- Zmijewski, M., & Hagerman, R. (1981). An income strategy approach to the positive theory of accounting standard setting/choice. *Journal of Accounting and Economics*, 3, 129–149.

